

Родитељски састанак 1909.

Лица:

- Наратор
- Трговац Митић
- Присутни грађанин
- Миленко послужитељ
- Директор гимназије
- Наставник историје
- Свештеник
- Радиша записничар
- Циганка Мара
- Ћамило, Марин син
- Отац
- Мајка
- Мајор Воја Танкосић
- Командант гарнизона
- Жена команданта гарнизона
- Начелник

Те 1909-те Ћуприја беше тек једна од многих вароши у Србији која се повијала на ветровима разних утицаја, од добронамерних а и оних који то нису. Тек стасало грађанство, још увек неослобођено навика да авлија без свињца и кокошињца није авлија, ипак је било спремно на лагано прихватање, за њих нових вредности. Само грађанство је од скора изникло. Тек , ни сто година како Турци одоше, а оно је прихватило , угостило и испратило низ значајних и познатих српских глава. Ето и надалеко чувеног Јосифа Панчића , угостише, у православну веру вратише а и у варошкој цркви и оженише. Панчић им , захвалности ради , њиховој пажњи и љубезности, у строгом центру вароши, одмах до новоизграђене школе, засади неколико оморика, које он откри у том његовом ботаничком истраживању и које у тој науци добише своје место. Касније је , послом, на лицеј отишао у Београд а ћупричанима осташе Панчићеве оморике . Сама Ћуприја , позната је и по том што у атару њеном и манастир Раваница беше , задужбина светог кнеза Лазара нам, те су многи и због тога на поклоњење долазили и нуждом у вароши свраћали. Беше то варошица која журно 'теде велика варош постати, ко 'но да се плашила да је обличња Јагодина и Параћин не претекну а што беше и изгледно. Дал' по савету њиних виђенијих глава, имадоше они већ направљену и у рад пуштену гимназију и пуно нових занатских радионица за које не беше потребан само прост радник него паметне и учене главе. Своју децу су мудро слали и ван својих вароши на потребне обуке и школе како

би се у знању и памети дали уздићи и њине вароши , Ћуприју у свему претекнути. Ћупричанима, уљуљканим да су срез већ били и да их нико претећи неће , пренуше се, те и они своју гимназију те 1909-те отворише. Ту негде, на шест дана до Светог Ранђела а пред само вече, окупи се народ испред варошке школе у намери да присуствује првом родитељском састанку приватне осморазредне гимназије. Са радом , гимназија стиже ето и до првог родитељског састанка. Грађанство се лагано окупљало испред школе , као да их је лепетрика изнад улазних вратију, због сумрака већ упаљена, ко муве и жишке привлачила. То је ипак догађај значајан за варош те пристизаше пред школом и они што требаше али и они који 'тедоше да виђени буду. Како је ко пристизао одмах је погледом тражио неког свог, да би уз њега стао и понешто бунуио са њим. Свашта се ту бунило и све је било занимљиво што се имало чути а само да се не би ћутало док се чека пред улазом школе. Питало се уз обавезно руковање, за здравље, фамилију даљу и ближу, дал' је истина ово или оно, што се по вароши прича и на крају и о школи због које , ето, мораше вајном и неке своје обавезе прекинути те овде бадависати.

Трговац Митић:

(Беше коџа познат у вароши јер је његова бакалница била незаобилазна ако је коме шта фалило. Кретао се он свуд'(-а) по Србији да радњу напуни свакојаком робом како би задовољио потребе својих варошана. Беше , ко сваки трговац, отворен за сваку причу са свима који би се са њим у разговору затекли. Није имао неку велику и значајну школу али га је мајка баш за трговца родила а и у лози

својих старијих имаше и цинцарских корена. У вароши, свуд га је било . Позивали су га на свако окупљање к'о виђенијег грађанина а овог пута је и посебан разлог за долазак имао. Сина је у новоотворену гимназију уписао те је хтео знати , снађе ли се наследник његов у школи у коју га на једвите јаде уписа јер он сам не (Х-)’теде у њу. Како дође испред школе, окрену се лево-десно да осмотри пристигле , примети да га пикира редовна муштерија која је прелазила од друге стране улице ка њему, машући му руком к'о старом познанику. Како му приђе, руковаше се те заједно наставише да одмеравају већ пристигле варошане, јављајући се, климањем главом сваком кога знадоше.)

Стиже ли?..

(упита нехајно Митић свог познаника.)

Грађанин:

Стиго’(-х) ,.... ал’ за мал’(-о) да окасим.

Трговац Митић:

(Погледа постранице, питајући га ћутке погледом да објасни шта му се то испречило .

Грађанин:

Ма, сврнуо ми кум ,..

(Отпоче варошанин са својом причом , знајући већ шта тај постранице поглед ка њему значи.)

Једва утеко’(-х).

Трговац Митић:

(Трговац није могао а да да се не насмеје)

Што тако за кума. Није кум дугме. Можда те је требао.

Грађанин:

Ма јок. Навикао да сврне на по ракијицу а где је једна ту је и друга, трећа и да не причам даље.... Кад га чу'(-х) како отвара и подглављује капију,... ја на задња врата и тутањ преко комшијске авлије те дођо'(-х).

Трговац Митић:

(Искусни Митић , не скидајући осмех са лица , настави да га испитује)

А кум,.. воли да попије? ..

Грађанин:

(Одмахну главом варошанин те настави, к'о да му мало и криво)

Ма,.. волим и ја ал' како би дош'о у школу пијан . Што не иде, не иде...

(Подиже рамена, напући устима ко да хтеде рећи како другог начина и није могло бити. Погледом прошара лево - десно па диже главу гледајући , као да премерава, врх школске зграде .)

Да те питам

(погледа у очи у трговца , примаче му се и тихо, да само он може чути, каза му.) ?..

До године ми дете завршава четворогодишњу школу и ја би да га давам даље на школе.... Жгољав ми је и није за неки озбиљан пос'о . Учитељ га хвали да је ударан на

књигу... Мислим се,.. да га дам у ову гимназију,..па нек'(-а) има бар неку занимацију док не стаса и мало очврсне за неку озбиљну раду...

Трговац Митић:

(Трговац, значајно гледајући испред себе у празно и са рукама иза леђа га упита:)

А шта би да ме питаш?..

Грађанин :

(окрену се варошанин ,погледа лево-десно око себе , одмери зграду школе те се поверљиво опет нагну ка трговцу)

Како брате збуташе две школе у једну зграду?.

Трговац Митић :

(подиже рамена Митић, као, ето тек нешто зна. То је и у складу са његовим положајем и статусу у вароши и нехајно поче да му објашњава , гледајући огромну зграду школе пред којом стајаше.)

Нису имали посебну зграду и учионице за гимназију, него,.. уписаним ђацима дадоше на коришћење спрат основне школе, која и онако не могла да попуни сав простор основцима.

Грађанин:

Оно,... ни деца нешто не маре за школу , а родитељи нису ни вољни да их терају да уче. Чуди ме, да се оволико њи'(-х) одлучи за височију школу .

(Погледом прошара кроз окупљене варошане знатижељник, загледајући да нема још ког њему блиског те настави са причом)

Многима је помоћ деце у кући важнија од школе..

Трговац Митић:

(сложи се трговац са реченим климањем главом али је у себи ипак био на страни ђака и гимназије , у коју и његов син, невољно али крену. За трен одћута па настави да говори свом саговорнику)

Ипак!,... збраше,... збраше децу и напунише приземље школе а вишак простора на спрату добро дође за гимназију.

Грађанин:

А од куд оволико народа пред школом

(загледа варошанин присутне, окрећући се око себе)?...

Не би' рек'о да оволико ђака имамо у вароши?

Трговац Митић:

Народ ко народ.

(Нехајно трговац одмахну главом)

Неко би да се види и покаже пред придошлим светом а неко и да понеки абар чује и пренесе. Родитељи тек уписаних ђака дошли су да што год о школи и својој деци чују и ако је школа тек ономад почела.

Циганка Мара:

(Од некуд се појави циганка Мара и још из далека ,чим угледа множину пред школом, поче да се загледа и истреса трошке са своје поприлично истрошене широке сукње, запасане одма' до испод големих груди , спремајући се да се и сама прикључи људима који на родитељски 'тедоше да уђу. Примети она радознале погледе њој упућене и немогаде а да не одговори.)

Шта ме бре заглеђујете.

(Би она набусита.)

Не игра мечка.

(Одбруси она присутнима који заглеђиваше у њу, очекујући да се неко усуди да јој поврне реч. Људи брзо скренуше поглед са ње како се не би накачила на њи', тешко би се после од ње и њене свадљивости спасили.

Грађанин:

(Варошанин Који причаше са трговцем, осмели се и јуначки пред присутнима, покуша да сазна разлог Мариног доласка, те јој се обрати.)

Гледамо кумо ,.. те се питамо,.. која мука тебе нанесе овде?..

(Зацерека се он ко лисица кад је шчепа кљуса и настави опрезно.)

Да нећеш и ти у школу?.

Циганка Мара:

(Одмери га циганка Мара од главе до пете,..гледа га искосо испод ока, дајући му тако на знање да и није паметно да се качи са њом)

Немо'(-ј) ти много да се понашаш... Шта се тебе то сматра . Не скупљају се Турци него овдашњи. Зар и ја нисам из вароши.

Грађанин:

(Варошанин устукну чим наиђе на тврду реч те поче умилнијим гласом)

Не кажем ја ништа лоше наспрам тебе,.. зачуди ме од куд ти овде... Има вас у кући коџа , рачунам да немаш време да бађевџишеш овдена са нама.

(Од некуд искочи ситно , мршаво циганче зализано по глави гасом из петролејке,..што због фризуре али и због требљења вашки које се стално јављаше код деце у последње време.Стаде пред мајку му, упиљи поглед у њу и левом руком ,покретом на горе, гладећи већ омашћену косу од гаса, даде јој на знање да , ево и њега, ту поред ње. Варошанин га виде ал' примети и да му је једно око смакнуто , те поче да га загледа још више, заинтересован је ли је он Марино дете)

Овај ли је твој?..

Циганка Мара:

(Испрси се Мара те мал'те-не викну)

Мој,.. мој!..

(лечке се утиша те настави)

Овај ми је нај'млађи,.. Ћамило. Због њега и дођо'(-х)..

Грађанин:

А колко их имаш?,

(-би знатижељан варошанин.)

Циганка Мара:

Ауу... коџа... Пуна џада... Кад и' ујутро избаџим из собе да пометем ,...поређам и' , један до другог а оно све мој до мојега,.. до пола улице

(поносно се испрси Мара .).

Грађанин:

А шта му је са оком?.. Што му овако смакнуто?..

(настави разговор варошанин док се остали присутни , као вајно, правили да их разговор не занима а уши им се ушиљиле ко у кера кад'(-а) пикира зајца.)

Циганка Мара:

Бангав на једно око ,.. видиш и сам,...побио се сас децу и неко га фес акнуо у око. Нисмо имали за лекара па сам му стављала мелем да му се око смири. Добар мелем,..око се смирило,..сам' капак не мож'(-е) да му се дигне.. То му је што му је, што се качио с' децу.

(Погледа Мара у Ћамила те му лупи заушку за врат,.. беше јој згодно под руку.)

Млого је брзак,..на оца,.. због њега и дођо.

Грађанин:

Због оца.

(Збуњен би варошанин).

Није ваљда да ћеш оца да му даваш у школу .

Циганка Мара:

(Виде Мара да се нису разумели , ућута се на трен како би смислила како да му објасни те му након паузе рече, уносећи му се у лице:)

- Нисам бре због човека дошла. Шта ће њему школа за лопату. Ено га он на брикетницу , истовара ћумур... Због Ћамила сам дошла.

(Пружи руку ка детету како би га себи привукла а мали Ћамило се извијао све да случајно још једну заврат не би добио.).

Грађанин:

Њега ћеш у гимназију да пратиш

(- упре варошанин кажипрстом у циганче)?..

Циганка Мара:

(Одмери га Мара од главе до пете претећим погледом.)

А што се то тебе сматра.

Грађанин:

(Би изненађен варошанин и 'теде да је штогод још пита али га прену господин Митић, одвлачећи га руком од Маре, како до свађе не би дошло. Он се окрену ка Митићу , - збуњен .)

А,...господине Митићу?... што ме цимаш?...

Трговац Митић :

(нагну се ка њему трговац, привуче га себи и не гледајући у њега рече му на уво .)

Не задевај је више. Час ће да нађе неки камен и све ће главе да нам расцопе... Таква ти је то сорта,.. овај народ ће да упуди и растера па ће да пукне брука и резил у вароши.

Грађанин:

Неће ваљда?..

(- у неверици би варошанин.)

И неко друго грађанство појави се пред улазом школе .
Нашао се ту и имућнији сељак обучен у абане чакшире и везени прслук , срески службеник у градском оделу , скоро укројеним у јединој кројачкој радњи у вароши и са обавезним шеширом и утегнутом госпођом поред себе па до господина инжењера са фамилијом који послом дође из чешког краја Аустро угарске ради изградње и пуштање у рад фабрике за производњу шећера. Ту испред чекаше и официр из касарне са госпођом и још једним официром који оштро стрељаше очима све који су чекали пред вратима. Официра са женом сви су знали, беше по чину пуковник и командант гарнизона у Ћупријској касарни а син му би у првој генерацији новоосноване гимназије.

Овог, што стрељаше погледом по окупљеним људима , мало ко је знао те се знатижељни људи ускомешаше питајући се међусобно, ко је .

Грађанин:

(Окуражи се варошанин те се обрати трговцу, али тако да да не могу баш сви да чују.)

Јел' господине Митићу,.. ти вазда народ срећеш и познаваш, знаш ли ко је овај официр што нас овако очима премерава?..

Трговац Митић:

(Због послова које је правио са војском,трговац беше више обавештен те је знао ко је непознати мајор по чину на еполетама а који је будио пажњу присутних. Кријући руком уста, нагињући се ка знатижељном саговорнику рече тихо.)

То ти је мајор Танкосић,.. Воја Танкосић,... велики јунак и опасан човек. Ту, код нас, у касарни је на обуци са својом јединицом младих четника – комита. Све јунак до јунака. Сврну повремено у касарну на преобуку и допуну следовања , мало се одморе те се ноћем извуку да их нико не примети и врну у планину повр' Раванице,.. опет на обуку.

Грађанин:

Ау!...

(разрогачи очима , јер би изненађен варошанин, те тишим гласом, готово шапатом и прибијајући се што ближе Митићу му рече)

Знам за Танкосића,.. читао сам новине код Боре берберина... 1903. је учествовао у пучу када је убијен краљ Александар и краљица Драга. Никад га нисам очима овако

вид'о ... Да те питам: Рече да се крадом ушуњају у касарну и исто крадом из ње извуку?..

Трговац Митић:

(Митић климну главом , потврђујући му немо јер не смеде више ни шапатом да му каже,.. да га ко не би чуо.).

Грађанин:

А од ког се крију?..

(’теде да појасни знатижељник , окрећући се леђима официрима да га случајно не би чули док запиткује .).

Трговац Митић:

Таква ти је то војска.

(- тихо и нагињајући се ка њему, објасни му трговац..)

Уче да се крију.

(Стави руку преко уста, те ће тишим гласом:)

А кад заскоче ,.. оде глава!..

Узмешкољи се присутна множина која се само правила да не слуша и вест брзо оде кроз окупљене људе а да се ништа гласно не рече,. само се међусобно гледаше ,онако , испод ока.

Грађанин:

Сад’(-а) нешто у памети повезујем

(-Надовеза се радознали грађанин, гледајући као да се присећа, у врх зграде школе и у већ замркло небо .).

Трговац Митић:

Шта то повезујеш?..

(би заинтересован Митић)

Грађанин:

(Осврну се лево-десно знатижељни грађанин и приви се уз трговца, како би то што он зна, само њему објаснио .

Схвати трговац те се и он нагну ка њему да то што има да му каже, буде дискретно. Знао је и сам како се аброви брзо шире по вароши . (X-)’Тече да баш од њега не крену . Није, што би се вест ширила међу варошанима, него што би свако још по нешто додао и, не дај Боже, ето ти апсе(затвора). Пандури у апсану, једва чекају да са неким , ко им допадне шака, два – три дана попричају о државном трошку.

Трговац Митић начуљи уши, ко зајац(зец) у башти кад’(-а) се ненадано тамо обре(нађе).)

Генчић!..

(-покривајући руком искривљена уста рече тихо грађанин...)

Трговац Митић:

А, од куд ти то,..

(трговац би изненађен .)

Грађанин:

Како од куд ..

(крену да објашњава грађанин:)

Знаш да је Генчић 1903 г. био министар унутрашњих дела.

(Уозбиљи се Митић, исправи ко да му је коц(колац) у леђима те добро осмотри око себе, да неко ко случајно нешто од разговора није чуо. Не би му све једно . Видео је да су сви начуљили уши кад је разговор почео а сад' се сви праве к'о да су са неба пали. Нико никог у очи да погледа , сви ћуте. Да, од окупљених људи, неко нешто није добро чуо, -одма'(-х) би питао,...-такав је то народ. Варош је мала и сви се знају. Сви ћуте и праве се луди. Ал',.. би шта би. Варошанин се распричао , виде да је заинтересовао најближе који стајаше до њега и трговца те настави. Митић, беше по том питању опрезан, не би му пријатно да слуша. Сад,.. шта је ту је. Слуша,.. на једно уво улази а на друго излази све што чује.)

Грађанин:

Генчић се, господине Митићу, 1903. ,код нас у вароши скрио и одавде командовао Танкосићу и његовим официрима, када направише белај у Београду.

(Трговац ,цимну брбљивца за руку , повуче га у страну,стави прст уста да му каже да ћути те му очима показује у правцу где стајаше Танкосић и командант касарне са женом. Они завијаше дуван . Танкосић , влажећи дуван артију и мотајући цигару, осмотри испод ока присутну множину. Варошанин се тек тад уједе за језик, би му јасно што га трговац ућуткује те зажмири трговцу,дајући му знак да ће ћутати.).

Накупило се света пред школским вратима а би комплетно друштво кад стиже и поп.

Свештеник:

(Отпоздрављајући писутним грађанима, поп са три прста их благосиља говорећи)

-„ помаже Бог“ .

(И он у чуду би ,.. није очекивао оволику множину на оваквом скупу. Виде се ипак, кад поглади своју дугу браду и брк , да му мило . Ваљда у оваквом интересовању грађанства за напредак варошког школства и његовог богослужбеног труда има.).

Трговац Митић:

(Не могавши а да се не нашали на рачун свештеника, са којим шалу имаше јер су комшије и пријатељи били, рече, к'о за себе.)

Поп по обичају долази последњи. Кажу,.. кад ти поп дође и опева, то ти је за навек.

Грађанин:

Ћути да те не чује

(индискретно на уво му рече присутни варошанин, не знајући за њихову блискост и шалу.).

Миленко послужитељ:

(Врата школе се одшкринуше и кроз њих се провуче глава Миленка, послужитеља школе који осмотри множину пристиглих варошана те заврте главом кад виде колико људи испред школе чека да уђе:)

Леле,.. ко'лко вас је брате,..куде да вас турим. Неки ће и да седну али коџа вас ће да престоји, немам толико столица за све. Има вас трипут више него ђака.

Свештеник:

Немој тебе то да брине Миленко.

(узврати му свештеник)

Него, отварај да људи уђу.

Ускомеша се и прену множина пред вратима, прекрстише се пред школом те почеше да утежу своју наобуку како не би згужвани и распојасани ушли у просторије школе.

Свештеник:

(Гледа их поп како им припрема за улазак одмиче те ће их , онако са врата, још на што подсетити:)

У цркву кад' улазите,.. капу скидате јер је то божији храм!..
Школа вам је исто храм,.. храм знања...

(Оштро, претећим тоном и кажипрстом запрети људима пред школом.)

Немо' да ми је неко с' капом ушо!..

Окупљени грађани, ко ђаци пред прутићем , брже боље поскидаше, ко шешир,ко качкет или шајкачу и поређаше се у ред за улаз у школу. Офицер, командант касарне, скину своју официрску капу, прислони на груди те испружи руку својој госпођи како би под руку заједно у школу ушли. Онај , што са њима стајаше, Мајор Воја Танкосић, не скиде капу него војнички салутира претпостављеном и уз рукољуб дами рече:

Мајор Воја Танкосић:

Господине пуковниче,.. разговор наш можемо и другом приликом наставити,.. дозволите ми да се удаљим..

Поштована госпођо, примите мој наклон

(Онда се удаљи мајор, без намере да у школу уђе).

Грађанин :

(не могавши да не примети оштро војничко салутирање, обрати се саговорнику до њега :)

Овај Танкосић,.. сигурно са њима стајаше тол'ко , кол'ко друштво да им прави.

Трговац Митић :

(затечено тражише погледом по окупљеним људима да види на коју страну се изгуби мајор Танкосић.).

Види како се само изгуби и замаче у мрак .

О'час штуче а да мало ко примети на коју страну оде **(закључи полугласно)**.

Грађанин :

(климну и варошанин главом , са свиме се сложивши) .

Јес' господине Митићу,.. лепо ти исприча за њега!.. то му струка;... Час га видиш , час га не видиш... специјалиста да се крије ;... кад те заскочи,.. ил' те прецепи ил'(-и) оде глава. Не дао бог да негде из мрака изрипи пред мене,... прецепио би се бога ми и ја.

Трговац Митић:

(искоса, прикривено гледајући у правцу где је мислио да се удаљи мајор Танкосић, једва чујно изусти:)

-Јес вала.

Кваку на вратима школе поче Миленко да дрма горе-доле како би их широм отворио. Нису врата била запета изнутра , тешка беху те су тежином смакла шарке и зато се тешко отвараше. Мора јаче да се цимне како би се широм отворила и народ пустио да уђе. Миленко се некако избори са вратима те их широм отвори.

Миленко послужитељ:

(Пруженом руком послужитељ даваше упутство где да се иде:)

Пажња овамо,...- уз басамци идете горе и прва врата десно су вам отворена... - Ту уђите и сместите се,...-па како вам Бог да... Много вас брате има.

Људи кренуше ћутке, ко ђаци, да улазе у школску зграду. Учионица је коџа пространа и таман за 30 ђака колико може примити,.. али,.. оволики народ , тешко. У чело учионице стоји повелика ђачка табла са привезаним сунђером за брисање и кредама за писање. Кофа са водом за прање и квашење сунђера ,такође је ту . Вачке клупе је Миленко испремештао и један део лепо поређао испод прозора , други је део померио поред бочног зида , супротно од прозора. Неке је и у ходник изнео. Са десне стране од табле стајаше до зида чивилук и две спојене катедре сачетир поређаних столица иза њих . У левом

Њошку стајао је мањи сто за записничара који имаше задатак да све речено на скупу запише , да се то за архив чува. Поред деловодне књиге на записничком столу стајаше и мастиљара и у њу турено перо за писање. Испред столова, на корак-два поређане у редове стајаше столице окренуте ка катедрама и табли,.. за пристигли народ који већ бираше место где ће сести.

Трговац Митић:

((X-)’теде трговац да прекине комешање људи и шкрипу померања столица, и први се огласи:)

-Лепо је све Миленко припремио .-

(Окрену се загледајући уређену учионицу, поглед заустави на послужитељу , који са врата осматраше учионицу и пристигле грађане и да види да му није што промакло у његовој припреми.)

-Ваљда му за пример беше уређење “Касине” кад’ се приказивала кино пројекција коју направише чешки инжињери за грађанство Ћуприје .

Грађанин:

(Не могавши варошанин да не примети)

-У први ред нико не седа

(пропиње се на прстима и осматра први ред који је још увек непопуњен)...

Ћупријско грађанство већ се научило да су ту места за виђеније грађане.

(Свештеник ,када уђе у намештену учионицу, не смести се одмах него , ко чирак, стаде покрај првог реда столица , да мерка ко ће где да седне.)

Трговац Митић:

(Обрати се трговац индискретно варошанину до себе, кријући руком уста да га други не би чули)

Па,.. ајд’(-е) сад’(-а), ти се излети и заузми место које ти није намењено.

Грађанин:

(Климну главом варошанин те се надовеза)

-Ћупричани за власт много и не маре, ту знају и курчевити да буду,... ал’ кад је вера у питању,ту не бркају.

Трговац Митић:

(Руком прекри уста, да га поп не би чуо ,закикота се трговац те дода:)

Попу нико не сме да се замери,..јер, ако те он на литургији до’(х)вати,..

(врти главом лево, десно-)

обр’о си бостан... Молитву ’ће да ти и прочита за славу,.. ал,..ко ће на њу да ти дође,.. то је већ питање. Сви ће да беже од тебе,.. док не подвијеш грбину и на недељну молитву не клекнеш у цркви пред њим да молиш грешан за опроштај.

Знајући да не смеју да се огреше, људи који улазише у учионицу почеше да заседају слободна места од позади, остављајући што више слободних места напред. Неки и не

седоше већ заузеше место иза постављених столица у намери да чврсто одстоје све док скуп потраје. Испуни се учионица придошлим људима, прва два реда заседоше виђенији грађани са својим госпођама а седе и сам поп. Тада се појавише на вратима учионице и директор гимназије са тројицом својих наставника , сместивши се на празним местима за катедром како би водили састанак. Међу њима беше и Радиша који седе за записнички сто. Он је иначе послом учитељ за нижу школу а би познат по свом краснопису. Замолише га да записник води и забележи све што ће се на родитељском састанку важно казати.

Директор гимназије:

(Обавивши последње припреме са колегама директор школе, окрену се те приђе свештенику који се сместаше да седне у првом реду, нагну се над њим и замоли га.)

-Молим вас понизно да се преместите местом и прикључите школском одбору који ће водити родитељски састанак.

(Свештеник климну потврдно главом , устаде , као вајном не би променио место и пређе за катедром , дајући тако на значај школском одбору и целом скупу. Директор гимназије отпрати погледом премештај његов , задовољно климну главом а затим и сам седе на упражњено место у првом реду да би му све пред очима било.).

Свештеник:

(Почаствован пажњом и местом свештеник, се диже са своје столице , накашља значајно да примири жамор присутних , те отпоче свој устаљени и давно увежбани

говор за овакве прилике . Од некуд из мантије извуче књижице са кожним повезом и златним крстом преко целих корица , стави на сто испред себе и одбора те се прекрсти над њим. Окупљена множина прихвати и сви се за њим прекрстише , подигавши се са места да се, не дај боже, не огреше крстећи се седећи а ту пред светим писмом, јер знадоше коју књигу свештеник тури пред собом.)

-Браћо и сестре!...стадо предоброг нам Бога нашега и сина његовог Исуса Христа

(отпоче са уводним говором, истовремено шарајући погледом по присутном грађанству.) .

-Не прође колико времена ,... као да је ономад било,... када смо лане договарали и премишљали шта нам је радити, јал отворати, јал не отворати гимназију у овој нашој варошици.. Тада пресекосмо и ево нас данас на првом родитељском састанку. Ћаке окуписмо , они кренуше са стицањем наука и знања а ми , на првом родитељском састанку се збрасмо да мало и о нашим обавезама прозборимо ... Не можемо ћаке наше,... децу нашу, саме себи препустити, већ их пратити и усмеравати морамо, како се не би погубили на путу знања којим кренуше. Наша деца су пред искушењима знања које стичу а ми, да почнем од учитеља, родитеља, господа за варош што се брину, цркве наше православне и пресветога нам Христа спаситеља, ми смо пред сталном бригом како да им пут којим су пошли олакшамо.

Учитељ Радиша :

(Ухвати се Радиша пера,.. погледом испрати директора који седеше у првом реду и виде да му он прстом показује да почне са бележењем записника... Перо у његовој руци озбиљно зашкрипа док је полугласно говорио текст који записиваше а и свештеника упути да га сачека док је писао . Свештеник , потврдно климаше главом на изговорени текст јер то бејаху и саме његове мисли, изговорене у његовој надахнутој беседи. Кроз учионицу одзвањаше речи које Радиша у записник стављаше шкрипљивим пером утапајући га у мастиљару пред њим.)

-У уводу говорено је о родитељској љубави према својој деци. Истакнута је потреба, да се наставници што боље упознају са ђачким родитељима, те да удруженом снагом заједнички пораде на воспитању, бољитку и напредку школске омладине. Она је неопходна за правилно васпитање ђачко, јер је познато да ,..и ако би што школа у томе погледу и учинила, кућа може да поквари. Отуда,.. не само школи већ и родитељима,.. треба да лежи на срцу добро и срећа ђака.

(Уписа Радиша , срочивши предходне речено и сви га ћутке причекаше како га омели у писанију не би, подиже главу, осмотри написано те руком махну да се са говором настави.).

Свештеник:

(Како на трен би прекинут, парох схвати да реч и другим члановима одбора треба да да, окрену се ка њима и са наклоном настави беседу, препуштајући реч и другим члановима одбора.)

Рекох ја за сад кол'ко имадох, али , цењени наставници и чланови обора , са правом чекају да што год и они кажу..
Препуштам им реч.

(Испружи руку ка наставницима из одбора и са наклоном им препусти да и они кажу коју реч.).

Наставник историје :

(Прихвати се речи те настави , мудро се захваливши свештенику.)

Захваљујем нашем премудром пароху на лепим речима а посебно на упућеном нам благослову.

(Наставнику , коме беше припала и та част да прихвати разредно старешинство прве генерације тек основане гимназије би потребно да се обрати и осталим присутнима)

Да чујемо, има ли још ко шта додати или питати ?.. Ако нема, да наставимо где стадосмо.

Циганка Мара :

(Ко да је на јексер настала Циганка Мара, размаја се рукама како би реч добила.)

Имам ја, госпо'ин учитељу!...

(Пробијајући се кроз множину која је стајала ближе улазним вратима , промуклим гласом се огласи .Испред себе, држећи за рамена , гурала је свог сина да га сви виде .)

Наставник историје :

(Би затечен наставник ал' се брзо се снађе)

Да чујемо онда,... ред је...Тишина тамо. –

(Умири он, жамором већ обузете присутне.) .

Циганка Мара :

(Узврпољи се Мара од nelaгоде што је пред оволиким светом те, гледајући у свештеника , поче.)

Господине учитељу и ти попе,.. сви Циганчићи си ми крстио и дао им име на крштењу, да и њи'(-х) Бог види, .. од чуме и анџаме да и'(-х) сачува.

Свештеник :

(Поп са осмехом и онако са места а изненађено, упита је:)

Добро кумо, каква тебе мука мучи?... Колико знам, ти ни једно дете не даде у школе.

Циганка Мара :

(Искриви Мара главом у страну, к'о да се правда ,те рече:)

- Не дадо, не дадо!.. Сиротиња је и богу тешка куме, мора да се заради за лебац, много деца а мало лебац.

Грађанин:

Па много их имаш. –

(добаци неко од присутних заједљиви коментар.)

Циганка Мара:

Јесте много –

(накостреси се Мара, а окрећући се да добро осмотри ко јој је то упao у реч, те настави),..

ал'(-и) мало и' претекне. Час и'(-х) однесе нека чума.

Свештеник:

(Укључи се поп, да прича којој никад краја не би било, не би потрајала.)

Како ми сада да ти помогнемо?.

(У учионици се чу и заједљиво церекање неколицине присутних.)

Циганска Мара:

Па ево овако куме

(отпоче Мара).

Најмлађе ми дете,.... Ћамило, ...

(Привуче испред себе Ћамила држећи га за рамена како би га сви видели)

-он ми је и најситнији и у школу не воли да иде... Мало-мало па се побије са'с децу... Ето, у око га ударили па остао бангав на једно око. У школу неће,... ал' ако мож' да га примиш испред школе.

Свештеник:

(Би збуњен свештеник а у учионици се рашири жамор и прикривени смех)

Како побогу испред школе?

Циганка Мара :

(Спусти обрве, напрћи устима и настави.)

Па, ево овако куме ..- Да испред школе отвори радњу.

Свештеник :

(Поп Би збуњен ал' се прибра)

Какву радњу,.. побогу?...

(Забезекнуто, мало се придуже са места те се промешкољи у столици на којој седеше.

Циганка Мара :

(Осврну се Циганка лево-десно, премести са ноге на ногу те рече ,онако, са неба па у ребра)

-Да чисти ципеле на вас господу и учитељи.

Свештеник:

(Свештенику као да лакну)

Ааа,..то !....

(Чешкајући своју браду и схватајући намеру Марину , промисли на трен те рече помало забринуту)

Не би било лепо баш испред школе,..али,... добро,...могао би преко пута Морамо и начелника да питамо, мора и он да одобри.

(Погледом прошара по првом реду те нађе начелника , гледајући га упитно. Начелник се сложи климнувши главом тек када га настали мук у учионици разборави).

Циганка Мара:

(од среће Мара би све да изгрли и изљуби ал'(-и) се суздржа јер беше коџа света те само рече)

Уууф..., фала ти ко брату куме. А мој Ћамило, кад му пос'о крене,има да се зарадује, сам' тако. У аманет ћу га

заветујем да учитељу и куму фрај чисти ципеле,.. с'с
најскупљи ималин.

Свештеник:

Не мора фрај побогу,

(побуни се свештеник а виде се додуше да му годи пажња
и обећање.)

Циганка Мара:

Ааа...,мора, мора.

(узјогуни се Мара...)

Ти му направи пос'о,.. мора и он да части. Од како су
учитељи почели да воде хигијену на обућу и сељаци траже
да им се фиксају опанци. Сад кад крене пос'о, еее,.....
Има да претекне још неко Циганче ... Чим мало ојача,.. ћу
га женим!... Газда, ... и домаћин да стане.

Свештеник:

(насмеши се поп те рече)

'Ајде, па нек ти је са срећом!..-

(руком указа ка наставнику историје) –

вратимо се ми нашем послу... Изволите наставниче.

Наставник историје:

Па да наставимо

(сложи се наставник...) .

Ова школа нам, морам рећи, и нову одговорност наспрам
ње а и наспрам наше деце поставља. За општу корист нас и

наше деце, морамо што казати и о родитељској љубави према деци...Потребно је да се наставници што боље упознају са ђачким родитељима, те да удруженим снагама заједнички порадимо на васпитању, бољитку и напретку школске омладине. То је важно за правилно васпитање ђачко; јер је познато, да и ако би што школа у том погледу и учинила, кућа може да поквари. Отуда не само школи, већ и родитељима треба да лежи на срцу добро и срећа ђака.

Учитељ Радиша:

(из ћошка се промешкољи Радиша ,одиже руку са пером од записника, климајући је као да је хлади, те скрену пажњу наставнику).

Да'л би могло малкице спорије,...не могу да стигнем све за у записник да турим.

(Наставник климну главом уважавајући примедбу, мало успори са говором, правећи чешће паузу да би Радиша стигао да упише.).

Наставник историје:

Старији су криви и одговорни за неупућени свој подмладак.

(Настави он да диктира Радиши, упирући прстом час ка њему, час у присутне у учионици.)

-Дрво се савија док је младо." Родитеље на васпитање и просвећивање своје деце упућује њихова љубав и жеља: да виде своју децу у свему срећнију и напреднију, но што су они сами. Наставнике опет гони на ово не само љубав већ и дужност, које су се драговољно примили.

Мајка:

(Таман кад паузу за Радишу направи , убаца се женски глас брижне мајке из масе присутних а која не могаше а да нешто из душе и срца не каже).

Лепо рекосте господине. Ми не ваљамо. Гром ме убио ако није истина. Ја из прва не 'тедох мог Бору ни у први разред да дам...Слабашан ми некако беше па смо се плашили да му не шкоди толико читања и писања. А ево сада, момак порасте. Цео комшилук га хвали и код њега долазе по савет и да им нешто прочита и напише. Кад неко новине купи , а не знају сви у кући да читају,... нису писмени,.... зову мог Бору, да им он чита и написано тумачи. А он,.. ситан ,.. ускопрчи се сав важан,те ми каже: мамо, брзо 'ћу се врнем.... Мене тад облије милина под груди . Е,.. за то га дадо даље на школе. Да не буде слеп код очију ко што сам ја.

Наставник историје:

Ето,

(рече наставник те настави)

пример овај потврђује, ... добри и прави родитељи свагда више воле своју децу него себе саме; јер су им она највећи понос, радост и задовољство овога света. У њима и за њих живе, и ради тога треба и радо да чине, дају и издају све оно, што би њиховој деци било од користи у доцнијем животу. Поред тога још и грађански закон, у неколико својих првих параграфа излаже дужности родитеља спрам деце своје; те су и по њему још сви родитељи обавезни; да

што више труда уложе на понашање и васпитање дечје...
Стиже ли ово за у записник.

(обрати се наставник Радиши.).

Учитељ Радиша:

Стиже, стиже; оно,.... могло би мало такше, рука ме заболе
(појада се Радиша) .

Наставник историје:

Није нам време на нас да гледамо и себе да штедимо,
(упре кажи прстом у плафон наставник, хотећ тиме да се изречено нагласи).

Овај сусрет наш , данашњи, камен је темељац на кућу коју морамо градити од сада па навек, те се о њему траг мора оставити и за будућа покољења.

Трговац Митић:

(За реч се јави, накашљавајући се, трговац , кога сви у вароши знадоше а који својим шпекулацијама стече позамашан иметак и име)

Господине наставниче!... свака реч вам је златна,. свака част.. видим, кад идем по робу за дућан,.. све више и више је школованих трговаца. Очас заврше посао. Не може им нико више на пут стати, те ћу ја свакако свог сина дати на даље школе... Ама,... ту је мени мука, од обавеза ми се измигољио па не могу да га на(-х)ватам. Што'но кажу ови наши Моравски рибари, ни на црпац неће. Само га крпењача и џада занимају. Све се мислим да се џаба не бацам на трошак за мангупа.

Наставник историје:

(Саслуша га наставник, ослони се обема рукама о сто пред собом те поче поново али строжије)

- Мали је број родитеља, који познају дужности спрам деце, те мало, или ни мало не помажу школу и васпитање ђака. Докази су за то, што је подмладак више или мање распуштен, не поштује старије и не врши своје дужности ни у школи ни код куће. Добар домаћин неће лећи, а да не обиђе и не види: како су млађи оставили радњу, стоку у обору или шталама, док ће по неки родитељ спокојно лећи не разбирајући, да ли му је дете извршило своје послове, да ли је тог дана било у школи, на вечери и да ли код куће спава. С тога се често чује: да је од свих радова васпитање деце најтежа дужност. Ово у главном може вредети за родитеље, који не познају ни најосновније дужности спрам своје деце.

Трговац Митић:

(Оваквим речима би погођен Трговац те не могаше тако оставити)

- Е,.. господине учитељу, лепо је то говорити ама, тешко је у дело спровести. Ко би ми дућан чувао док би се ја са овим мојим мангупом по чаршији преганао... А, и бржи је од мене, час ми утекне.... Ту ја и на вас имам примедбу.

(Сви се окренуше ка њему да чују неочекивану критику..)

Док је у ову досадашњу школу иш'о,.. највише је волео фискултуру да учи... Ништа против ја немам,....али се много избрзи ,.. ко да га стигне сад кад васпитну заслужи?.. Дућан, не смем , мангупима оставити.

(Погледом прошара учионицом као да тражи сумњиве који би га очас похарали.)

Циганка Мара:

(прва се јавила за реч Циганка Мара а беше још ту јер је диван занимаше и да чује ко ће шта рећи, како би сутрадан могла и по неки абар у чаршију пренети. Упадицом добаци трговцу.)

Па кад си циција и не даш на вересију.

Трговац Митић:

Јел`те молим вас ,

(не оста дужан ни трговац)

А од чега би ми платили.

Циганка Мара:

**На мог човека образ је црн, ал', од ћумур на брикетницу,-
(прихвати Мара реч)**

- Душа му није црна. Нека каже кум?.-

(Показује кажипрстом на свештеника)

- Дал'смо га заврнули некад. Ако нисмо имали дуг да вратимо, а оно око цркве порадио те се одужимо..

Свештеник:

(виде да ово и на свађу може да изађе, упаде у реч и прекиде започети разговор одмахујући руком)

Добро, добро; ...ајде да пустимо наставника да ради свој посао.

Наставник историје:

(Захвали се наставник, кратко се накашља у принету и у песницу стегнуту шаку те настави)

Хвала оче... Да би се у неколико припомогло раду, око васпитања дечије стране, на дискусију морамо изнети ове тачке:-Ђаку треба набавити све школске потребице, накнадно набављати оне потрошне кад их утроше... "Без алата нема заната."

Свештеник:

(Поп ко попарен, нагло устаде са места и обрати се наставнику , уз извињење што га прекида .)

Наставниче , не замери ми што те овако прекидам и у реч упадам ал',.. имао бих овде нешто важно да додам.

Наставник историје :

(Наставник прихвати извињење на ненадани упад у реч те, уљудно, пружајући руку ка свештенику , препусти му реч)

Само реците оче .

Свештеник:

(мало се поп одиже од свог места да би га сви добро чули и отпоче)

Школске потребице су Не мали трошак за овакву оскудицу каква је данас. Само они имућнији га могу поднети. Морам да кажем да су парохијани донели одлуку да ту мало припомогну и да за оне мање имућне ђаке, а књиге и науке жељне, прикупи један део пара за њихове потребштине, а и за кујну школску, да нам ђаци гладни у школи не би били.

Ту се надамо да ће нам и имућнији грађани својим прилогом припомоћи.. Јел тако господине начелниче

(лукаво он усмери продоран поглед и питање право у први ред где седеше начелник) .

Начелник:

(Начелник би затечен , нешто друго му тад на памети беше ал' се тргну и потврдно климну главом. Подиже кажипрстом ,к'о да се за реч јавља,одиже се са свог места те се укључи у разговор)

Свакако, свакако!... Ето,.. моја суђеница и жена ми, због ради својих обавеза не могаше да дође па ми обавезу зададе да и њено мишљење овде изнесем. Ми, имућнији, вазда смо прилоге давали и опет би. Што да не дамо кад имамо и када је то на корист општег добра и користи младости наше и будућих генерација !..

Свештеник :

(Свештеник би задовољан обећањем које лукавством и на препад доби, понизно се наклони те настав)

Благодарим господине начелниче. Ви и госпођа вам , нека сте благословени а и сви они који припомогну овом нашем завету и гимназији нашој . Пресветлог нам Бога, оца нашег, молим да нам је сведок ових ваших речи и дела.

(Све то изговори , десном руком се прекрсти док се левом држаше за свето писмо пред њим, да пред пред богом овери изречено. И присутни се сви прекрстише, јер, тако треба кад се поп крсти.).

Наставник историје :

(Наставник историје узео реч и настави тамо где би прекинут)

Дакле, да наставимо..где стадосмо?...

- Ћачки распоред часова треба имати код куће...

- Не дозволити ћаку, да рано иде у школу, ни пре ни после подне.

- За пре подне дати му раније доручак.

-Ако не дође из школе кући на време, испитати га, где је био, и ако се не оправда, укорити га, па други пут и казнити.

-Код куће спремити ћачку собу за рад, у њој осветљење, столицу, сто и остали прибор писаћи.

-Одредити му време за рад, опомињати га на рад и у раду не прекидати га послугом без велике потребе.

-Време је за учење најбоље: јутро, вече, празницима пре и неки сахат поподне за домаће задаће.

-Одговара ли: да је све научио и израдио, упитати у школи, или ког наставника о његовом знању; па ако је неистина, казнити га укором, ручком, вечером, па најзад и прутићем.

Отац:

Е,..то !,-

(чу се глас оца из дубине учионице кога предходно речено изгледа да погоди.. Придиже се из оне множине присутних у сали,погледа лево-десно од себе и сам узео реч а да му је нико не даде, те крену жустро, готово љутито са својом причом).

Ја господине , овог мог мангупа уби ко туђег. Поче и жена да ме куне, каже,.. црко да бог да, дал' памет изгуби па се на дете острви. Зашунтавиће од твојих батина и тако.. Где год да га пошаљем он се заборави и нема га по вазда. Уплаши' се да га не испустим и да га улица не у'вати . Намера ми од њега човека да правим , ал' се отима. Од како дођоше ови Чеси да праве шећерану и доведоше децу,..по вазда је тамо око шећеранских вила,..тако зову место где се сместише. Ја у почетку мислих, клис и пиљке да играју па га пусти',..кад оно мангупа не занимају пиљке него младе Чехиње...

Изрезили ме пред онај фини свет. Ономад ме срете Чех на улици па ми се,онако, фино представи и на мени неразумљивом језику упита за мог клипана. Једва га разбра. Сконта ја некако шта ми каже али ми не би јасно од куд га он познава. У то, из дућана код Митића истрча једно девојче и ухвати Чеха под руку,.. схвати ја,.. ћерка му...

А, девојче,.... лепо ко вила. Плаве окице и дуга плава коса, ама, иста вила Равијојла. Он јој се обрати на њи'овом језику а она се зарумени на помен имена овог мог клипана па спусти поглед.... Ту мени све би јасно,...

Јесте да се господин Чех мени баш културно смешкао ал' ја кући одра од батина овог мог ... Па не може он мене да резили пред онако фини свет... Каже он мени да би и он наставио школу, али, ону њи'ову, Чешку.... Ух,..... Све ми мркло пред очима, једва га мајка одбрани. И тад' ми умаче а на легало дође коџа доцкан. Ваљда је чекао да ја заспим.

Наставник историје:

(надовеза се наставник на забринутог оца, како се овај не би више распричао а причи никад краја. Преузе реч и настави)

Е,..кад школа не ради,.. ђак не треба и не сме напустити кућу без родитељске дозволе... И тада пазити и дознавати с ким се дружи, у чему и где проводи слободно време. „С ким си, онаки си.“ – у њиховим годинама им се свашта по глави врзма.

Отац:

(видевши да је можда мало преоштар наспрам свог детета био, затражи реч и не чекајући да му је неко да, настави, ал' малко мирније и тише)

Него ,..ја хтедох да питам нешто за ову школу. Мој син претпрошле године заврши четворогодишњу школу. Не беше друге школе па га ја дадох на браварски занат код мајстор-Николе,.. знате,.. тамо у „Зокилској“ радионици. Дадох га ал'(-и) се не увајдих... Мајстор и радници , сви црни и мургани од коломаза,.... такав им пос'о . Овом мом то не паше. Сам' се лицка и дотерује на огледалце, не би да се прља ко они. Људи раде,..подмазују и поправљају вагоне и локомотиве, па не могу чисти ни бити. Имају они заједничко купатило и топлу воду да се после посла оперу и чисти оду кући . Цела мала станица иде тамо једанпут недељно на купање. Од корита сви дигли руке. Она им користе само за малу децу и кад' је свињокољ , да шуре праи и пастрму. Овај мој не 'теде да се прља и буде редован на занату и мајстор га отера. Оће па оће и даље у Чешку школу... Ја му обећах да питам, ал', за ову нашу нову

школу,.. гимназију. Није да не воли књигу,.. оће да учи. Да душу не грешим, једино је ту је ударан. Оно,.. можда и због оне мале Чехиње,.. срамота га да она иде у школу а он да ђеци по вазда пред школом... Кад би могло да настави и мен' би било лакше, не би ме резилио пред народом а и знао би' где борави , бар док је у школи .

Наставник историје:

(у'вати се наставник левом руком за браду, погледа негде у страну, промисли на трен жмирећи на једно око и напућених уста,те му после краћег промишљања рече)

Престарео за школу није ,.. места још има.. Доведи га ти сутра у школу.... Мало је пропустио, ал , све може трудом и радом да постигне.

Отац:

Хвала вам ко брату наставниче и ево мене са њим сутра право код вас

(захвали се отац.)

Наставник историје :

(Наставник историје климну главом у знак потврде договореног и немогавши да сакрије осмех , настави)

Лепо је што се у њему, како видим због љубави, жеља према школи родила. Да ли ће га та жеља и у школи држати то треба видети... Лепо је и што ви као отац решисте да га подржите и даљу у школу упутите јер,.. сигурно проценисте да је то њему највише на корист. Што се његових година тиче, код покретања гимназије имасмо у виду и ту

могућност. Доведите га ви на разговор у школу па ћемо видети шта треба чинити.

Начелник:

Наставниче, ја као начелник имам што и да додам. Госпођа моја ми задатак даде да овде пред људима поменем штогод, што би она имала да каже и да предлог да. Није сама могла ,ко што вам реко' , због заузетости своје да дође а баш сад се прилика учини да што год што је хтела , предложи и на неправду укаже, те ми рече да ја пренесем. Овог момка што окасни са школом, примићете – и ако, треба. Само,..на женску децу заборависте. За девојке само домаћинску школу остависте и ништа више. У великим варошима се на озбиљне школе већ упућују и девојке које по умности ни мало не заостају за мушким, чак напротив,.. предњаче по марљивости и вредноћи.

Наставник историје :

(Забринато наставник климну главом и сложи се)

Право рекосте. Родитељима сва су деца једнака, било мушка или женска. У памети разлике нема. Размишљасмо и о томе и би ту великих речи и препирки. Ипак се договорисмо да мало сачекамо и народна схватања и обичаје променимо. Ето,.. ми овде присутни своје обећање дајемо,.. да већ за коју од следећих година и ваше кћери се могу у овој школи даље школовати а не само за домаћице спремати.

(Погледом обухвати наставник све присутне,.. застане речима,..направи паузу , рашири руке и рече).

Гледам вас овако,.. а срце ми пуно. Очекивао сам питања,.. не оволико ... Данас ми ви велику лекцију дадосте. Вашом бригом, и оним што вас тишти а овде рекосте, показасте да ћемо добри сарадници бити а на корист деце ваше и будућих генерација ђачких.... Овим састанком и новом школом ударамо темељ не само за рад школе већ и за бољи живот свих будућих генерација.... Радиша ,..

(обрати се записничару),..

стиже ли све у записник да туриш?

Радиша:

Стиго, стиго

(потврди Радиша, те држећи у испруженим рукама пред собом, осмотри значајно своје писаније.)!!..

Наставник историје:

Дедер,

(Радиши рече наставник,.. значајно наглашавајући подигнутим кажипрстом ,..)

Придодај у записник и ово:

Скупу се веома допао овакав начин родитељског састанка. Разишли се задовољни и пожелели да се ускоро одржи и други на исти начин.

Крај.

- **бунити = разговарати**
- **Лепетрика = спољна лампа**
- **Коџа = доста**
- **Бадависати = губити време**
- **Вазда= стално**
- **Упуди=уплаши**
- **Сорта=врста**
- **Задевао=задиркивао**
- **Цимати=вућу**
- **Шта се то тебе сматра= шта те се тиче.**
- **Пратиш га у школу=шаљеш га у школу.**
- **Ћумур=угаљ**
- **Брзак на оца = не промишљен као отац.**
- **Заушка=шамар за врат.**
- **Мелем=лек**
- **Акнуо=ударио**
- **Фес =јако**
- **Пикира= обележава**
- **Вајно=као али не стварно.**
- **Лечке=мало**

- Бађевџишеш=узалудно трошиш време.
- Коџа= поприлично, доста.
- Апса=затвор
- Бакалница= дућан, продавница.
- Лоза=порекло
- Јок=не
- Тутањ=бег
- Авлија= двориште
- Жгољав=слабашан, неухрањен.
- Збуташе=угураше
- Абар=пренета усмена вест.
- Ономад=пре неки дан.
- Множина=група, скуп.
- Поврнути реч=одговорити.
- Немо' да се понашаш=буди пристојан, не намећи се.
- Брикетница=погон за уситњавање угља.
- Басамци=степенице.

П.С.

Текст је настао као надоградња записника првог родитељског састанка ново формиране гимназије у Ћуприји те 1909 год. Записник су чиниле тек две стране оригиналног текста. Надоградњом текста у једну овакву причу искоришћени су ликови који су сами били део грађанства у то време а стављени су у контекст развоја варошице . Поменуте су и неке историјске личности које су у то време стварни историјски чиниоци развоја Ћуприје , стварања нове грађанске свести и развоја гимназије као покретача и коректора Ћупријске чаршије . Имагинарна надоградња фабуле има циљ стварања слике тог времена.

Аутор:

Славољуб Јовановић -Зонац, негдашњи ученик Ћупријске гимназије генерације 1971-75 год.